

M.A. Semester - 3 (CBCS) Examination
Oct/Nov. – 2019 (Old Course)
UNSEEN ESSAY AND MEGHADUTA (CORE)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)

Q.1 Translate any one of the following passage: (14)

- (૧) તાસાં ચતુર્દશ કુલાનિ। એકં ભગવતઃ કમલયોનેર્મનસઃ સમુત્પન્નમ્। અન્યદ્વેદેભ્યઃ સમ્ભૂતમ્। અન્યત્ અગ્રેરુદભૂતમ્। અન્યત્પવનાત્પ્રસૂતમ્। અન્યદમૃતાત્ મથ્યમાનોદુતિયતમ્। અન્યજ્જલાજ્જાતમ્। અન્યદર્કં કિરણેભ્યો નિર્ગતમ્। અન્યત્સોભરશ્મિભ્યો નિષ્પતિતમ્। અન્યદભૂમેરુદભૂતમ્। અન્યત્સૌદામનીભ્યઃ પ્રવૃત્તમ્। અન્યન્મૃત્યુના નિર્મિતમ્। અપરં મકરકેતુના સમુત્પાદિતમ્। અન્યત્તુ દક્ષસ્ય પ્રજાપતેરતિપ્રભૂતાનાં કન્યકાનાં મધ્યે દે સુતે મુનિરરિષ્ટા ચ બભૂવતુસ્તાભ્યાં ગન્ધર્વૈઃ સહ કુલદયં જાતમ્। એવમેતાન્યેકેત્ર ચતુર્દશ કુલાનિ।
- (૨) અસ્તિ દ્રવિડેષુ કાઞ્ચી નામ નગરી। તસ્યામનેકકોહિસારઃ શ્રેષ્ઠપુત્રઃ શક્તિકુમારી નામીસીત્। સોઽષ્ટાદર્શવર્ષદેશીયશ્ચિન્તામાપિદે 'નાસ્ત્યદારાણમનનુગુણદારાણાં વા સુખં માન। તેત્કયં નુ ગુણવત્ વિન્દેયં કલત્રમ્? 'ઇતિ। અથ પરપ્રત્યયાહૃતેષુ દારે યાદૃચ્છિકીં સંપત્તિમનાભિસમીક્ષ્ય કાર્તાન્તિકો નામ ભૂત્વા વસ્ત્રાન્તપિનદય શાલિપ્રસ્થો ભુવં બ્રામ્। 'લક્ષણશોડયમ્' इत्यमुस्त्रै कन्याः कन्यावन्तः प्रदर्शयाबभूवुः। यां कांचिल्लक्षणवती' सवर्णा कन्यां दृष्ट्वा स किल स्म ब्रवीति – 'भद्रे। शक्नोषि किमनेन शालिप्रस्थेन गुणवदन्नमस्मानभ्यवहारयितुम्? 'इति। स हसितावधूतो गृहाद्गृहं प्रविश्याभ्रमत्। एकदा तु शिबिषु कावेरीतीरपत्तने सह पितृभ्यामवસિતમહર્द्धિમवशीर्णभवनसारां धात्र्या પ્રદર્શ્યમાનાં કાંચન વિરલભૂષણાં કુમારી દદર્શ।

પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)

Q.2 Translate any two of the following verses. (14)

- (૧) વિદ્યા નામ નરસ્ય રૂપમધિકં પ્રચ્છન્નગુપ્તં ધનં
 વિદ્યા ભોગકરી યશઃ સુખકરી વિદ્યા ગુરુણાં ગુરુઃ।
 વિદ્યા બન્ધુજને વિદેશગમને વિદ્યા પરા દેવતા
 વિદ્યા રાજશુ પૂજિતા ન હિ ધનં વિદ્યાદિહીનઃ પશુઃ॥
- (૨) ધૃષ્ટં ધૃષ્ટં પુનરપિ પુનશ્ચન્દનં ચારુગન્ધમ્।
 છિન્નં છિન્નં પુનરપિ પુનઃ સ્વાદુચેવેક્ષુદણ્ડમ્।
 દગ્ધં દગ્ધં પુનરપિ પુનઃ કાઞ્ચન કાન્તિવર્ણમ્
 પ્રાણાન્તેઽપિ પ્રકૃતિવિકૃતિર્જોયતે ગોત્તમાનામ્॥
- (૩) દાનેન ભૂતાનિ વશીભવન્તિ
 દાનેવ વૈરાણ્યપિ યાન્તિ નાશમ્।
 પરોઽપિ બન્ધુત્વમુપૈતિ દાનૈઃ
 દાનં હિ સર્વ વ્યસનાનિ હન્તિ॥
- (૪) વિદ્વત્ત્વં ચ નૃપાત્વજ્ય
 નૈવતુલ્યં કદાચન।
 સ્વદેશો પુજ્યતે રાજા
 વિદ્વાને સર્વત્ર પૂજ્યતે॥

પ્રશ્ન-૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો. (૧૪)

Q.3 Translate any one of the following passage in to Sanskrit. (14)

- (૧) પ્રાચીનકાળમાં નચિકેતા નામનો એક છોકરો હતો. તેના પિતા યજ્ઞમાં ઘરડી ગાયો દાનમાં આપતાં હતા. એ જોઈને નચિકેતાને થયું કે પિતાજી નકામી થઈ ગયેલી વસ્તુઓનું દાન કરે છે પરંતુ વ્હાલી એવી એક પણ ચીજ આપતા નથી અને એ સિવાયો તો યજ્ઞ શેનો કર્યો કહેવાય? તેથી તેણે પિતાને કહ્યું, "પિતાજી, તમે નકામી વસ્તુઓનું દાન કરો છો, પરંતુ એક પણ વ્હાલી વસ્તુ કોઈને આપતા નથી." એકવાર કહ્યું, બે વાર કહ્યું. એટલે પિતા ગુસ્સે થઈને બોલ્યા, "ત્યારે તને જ આપુ." કોને આપશો?" "યમરાજને".

(૨) નિરાશ થવાની જરૂર નથી. આ ગૃહ પર આપણું આગમન અર્વાચીન કાળનું છે. આપણે ફક્ત અર્ધસંસ્કૃત છીએ. તેમાં નવાઈ નથી. આપણી આગળ પુષ્કળ સમય પડ્યો છે. ખગોળવિદો આપણને કહે છે કે આ ગ્રહ વસવાટ કરવા માટે અયોગ્ય બની જશે તેમ માનવાનું કશું કારણ નથી. ફક્ત ભૌતિક અને યાંત્રિક રીતે જ નહિ, પરંતુ માનસિક અને આધ્યાત્મિક રીતે પણ જો આપણે પ્રગતિ કરતા રહીએ તો માનવ જાતિનું ભાવિ ખરેખર મહાન છે. હું એવી આશા રાખવા માટે પૂરતો આશાવાદી છું કે વર્તમાન અંધાધૂંધી છેવટે વિશ્વનું મંગલ કરશે.

પ્રશ્ન-૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો. (૧૪)

Q.4 Write an essay in Sanskrit on any one of the following: (14)

- (૧) રમ્યા રામાયણી કથા।
- (૨) ઉદ્યમેન હિ સિધ્ધન્તિ કાર્યાણિ।
- (૩) કવિકુલગુરુકાલિદાસઃ।
- (૪) સંસ્કૃત સાહિત્યે પર્યાવરણચિન્તનમ્।

પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોને મલ્લિનાથની ટીકાના આધારે સંસ્કૃતમાં સમજાવો. (૧૪)

Q.5 Explain in Sanskrit according any two of the following verses giving Mallinath commentary:

- (૧) કશ્ચિત્કાન્તાવિરહગુરૂણા સ્વાધિકારાત્મમત્તઃ
શાપેનાસ્તંગમિતમહિમા વર્ષભોગ્યેણ ભર્તુઃ।
યક્ષશ્ચક્રે જનકતનયા સ્નાનપુણ્યોદકેષુ
સ્નિગ્ધચ્છાયાતરૂષુ વસતિં રામગિર્યાશ્રમેષુ॥
- (૨) જાતં વંશે ભુવનવિદિતે પુષ્કરાવર્તકાનાં
જાનામિ ત્વાં પ્રકૃતિપુરૂષં કામરૂપં મધોનઃ।
તેનાર્થિત્વં ત્વયિ વિધિવશાદૂરબન્ધુર્ગતોઢહં
યાચ્યા મોઘા વરમધિગુણે નાધમે લબ્ધકામા॥
- (૩) છન્નોપાન્તઃ પરિણતફલઘ્નોત્તિભિઃ કાનનામ્નૈ
સ્તવાપ્યારુઠે શિખરમચલઃ સ્નિગ્ધેવેણીસવર્ણે।
નૂનં યાસ્યત્યમરમિથુનપ્રેક્ષણીયામવસ્થાં
મધ્યે શ્યામઃ સ્તન ઇવં ભુવઃ શેષવિસ્તારપાણ્ડુઃ॥
- (૪) માર્ગં તાવચ્છૃણુ કથયતસ્તવત્પ્રયાણાનુરૂપં
સન્દેશં મે તદનુ જલદઃ શ્રોષ્યસિ શ્રોત્રપેયમ્।
ખિન્નઃ ખિન્નઃ શિકરિષુ પદં ન્યસ્ય ગન્તાસિ યત્ર
ક્ષીણઃ ક્ષીણઃ પરિલધુપયઃ સ્રોતસાં ચૌપભૂજ્ય॥
